

REORGANIZAREA REȚELEI
DE LABORATOR A SERVICIULUI
SUPRAVEGHERII DE STAT A SĂNĂȚĂII PUBLICE

Octavian GRAMA,
Centrul Național de Sănătate Publică

Summary

The reorganization of the laboratory network of the Surveillance State Department of Public Health

This article describes and analyzes the actuality of the problem regarding the need of the reorganization of the laboratory network of the Surveillance State Department of Public Health. The problem of laboratories' endowment, what is frequent in territorial Public Health Centers, lies in urgent need of ensuring the protection of population's health, diseases prevention and other environment dangers that can affect the health of Republic of Moldova population. Laboratory network within the Surveillance State Department of Public Health, represents the main link of the service which justify reorganization of laboratory services with its further improvement.

Keywords: reorganization, laboratory network, surveillance, health, prevention.

Резюме

Реорганизация лабораторной сети Государственной службы по надзору в области общественного здравоохранения

В данной работе исследована и описана актуальность проблемы о необходимости реорганизации лабораторной сети Государственной службы по надзору в области общественного здравоохранения. Проблемы обеспечения лабораторным оборудованием, с которыми сталкиваются территориальные центры, находятся в тесной связи с острой необходимостью обеспечения защиты здоровья людей, профилактики заболеваний и других вредных факторов окружающей среды, которые могут повлиять на жизнь и здоровье населения Молдовы. Лабораторная сеть Государственной службы по надзору в области общественного здравоохранения представляет собой основное звено этой службы, что мотивирует реорганизацию лабораторных услуг и дальнейшее их усовершенствование.

Ключевые слова: реорганизация, лабораторная сеть, надзор, здоровье, профилактика.

Activitatea Serviciului de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice (SSSSP) este orientată spre reducerea și/sau eliminarea riscurilor ce ar putea afecta starea de sănătate a populației. În Republica Moldova, la fel ca în majoritatea țărilor de pe glob, strategia de combatere și profilaxie a riscurilor este o direcție prioritară a sistemului de sănătate, fiind reflectată în legislație și în publicațiile savanților din țară din ultimii ani [5]. Ca o componentă de bază a SSSSP, rețeaua de laborator reprezintă veriga principală în asigurarea protecției sănătății populației, prevenirii maladiilor și a altor pericole din mediu care pot afecta viața și sănătatea cetățenilor Republicii Moldova. În colaborare cu subdiviziunile operative ale centrelor de sănătate publică (CSP), laboratoarele oferă răspuns/diagnostic în cadrul supravegherii maladiilor și a factorilor de risc, supravegherii factorilor din mediu de diferit gen (biologici, chimici, fizici și radiologici) și în situații de urgență în sănătatea publică.

Necesitatea reorganizării rețelei de laborator existente, cu ulterioara îmbunătățire a acesteia reiese din expunerea teritoriului țării riscului de apariție a multiplelor stări excepționale de diferite genuri (inundații, seisme, valuri de temperaturi excesive, secete, înzăpeziri, poleiuri, grindină, furtuni, incendii și alte fenomene), toate având un anumit impact asupra sănătății publice și existând necesitatea de monitorizare și pronosticare. La moment, strategia de combatere și profilaxie a riscurilor este o direcție prioritară și de perspectivă a sistemului de sănătate, fiind reflectată atât în Politica Națională de Sănătate, cât și în actele normative în vigoare ale Republicii Moldova [1].

Societatea modernă, în dezvoltarea sa, se confruntă cu un șir de factori noi, ce manifestă un potențial impact asupra sănătății, situație care impune sarcini specifice față de SSSSP, cum ar fi necesitatea de supraveghere, monitorizare și acțiuni de intervenție complexe. Printre acești factori pot fi nominalizați:

- migrația internă și externă;
- globalizarea comerțului și a circuitului alimentar;
- crearea substanțelor și a tehnologiilor noi;
- intensificarea schimbărilor climaterice, frecvenței dezastrelor naturale și tehnogene;
- apariția agenților patogeni noi, cu potențial de răspândire rapidă;
- adaptarea microbilor la noi condiții de mediu și creșterea rezistenței lor la mijloacele existente de tratament și de profilaxie;
- riscul producerii unor accidente, acte de terorism cu utilizarea agenților biologici, chimici, radiologici, cu posibilă contaminare a mediului ambiant (sol, apă, aer, produse alimentare, furaje etc.);
- dezvoltarea noilor sisteme și tehnologii informaționale (telefonie mobilă, transport date) etc.

Prevenirea răspândirii – la nivel național și internațional – a riscurilor pentru sănătatea publică, precum și intensificarea comerțului internațional, determinate de factorii menționați, de comun cu realizarea prevederilor Regulamentului Sanitar Internațional (2005), determină imperativul pentru fortificarea corespunzătoare a capacității laboratoarelor SSSSP de nivel național și teritorial, cu dotarea acestora adecvată sarcinilor de rezolvat. Reieșind din sarcinile actuale ale Serviciului, actualmente capacitatea laboratoarelor SSSSP la nivel de raion (teritoriu) este insuficientă pentru a oferi un răspuns/diagnostic potrivit așteptărilor, inclusiv celor de intervenție în urgențe de sănătate publică. Motivul de bază constă în lipsa sau insuficiența mijloacelor tehnice, echipamentului, precum și asigurarea inadecvată cu cadre instruite pentru operarea echipamentului performant.

Reorganizarea rețelei de laborator a SSSSP este parte componentă a politicii de optimizare și eficientizare, în beneficiul sănătății populației, în conformitate cu prevederile legale, politicii naționale de sănătate, regulamentului Serviciului de Supraveghere de stat a Sănătății Publice și *Programului de stat privind dezvoltarea și dotarea tehnico-materială a SSSSP*. Reorganizarea rețelei de laborator se înscrie în obiectivul de reformare a sistemului de sănătate inițiat și pornește de la identificarea problemelor prioritare existente, trasează modalitățile de abordare și intervenție care, în condițiile unei implementări consecvente, vor asigura rezultatele scontate pentru performanța sistemului de sănătate și pentru starea de sănătate a populației, inclusiv în condițiile unor resurse umane și financiare limitate. Această reorganizare ține cont, de asemenea, de prevederile *Planului european de fortificare a capacităților serviciilor de sănătate publică* și se încadrează totodată în politicile regionale actuale ale OMS [1–4].

Fortificarea capacităților rețelei de laborator a SSSSP este necesară pentru sporirea calității și performanțelor serviciilor de sănătate publică, orientate spre îmbunătățirea sănătății populației prin supravegherea, prevenirea și protecția sănătății, precum și prin reducerea inechităților în distribuirea și utilizarea serviciilor de sănătate publică. Reorganizarea rețelei de laborator din cadrul SSSSP, care funcționează într-o rețea de laboratoare microbiologice (37), sanitaro-igienice (37), radiologice (mun. Chișinău, CNSP, mun. Bălți), este prioritară, deoarece aici se efectuează investigații în domeniul sănătății publice în relație cu factorii de risc microbiologici, chimici, radiologici. Mai mult decât atât, în cadrul laboratoarelor SSSSP se efectuează investigații clinice de diagnostic care nu sunt efectuate de către alte servicii (de ex., investigații de diagnostic al HIV/

SIDA, al infecțiilor extrem de contagioase, gripei, investigații toxicologice).

În baza rapoartelor statistice din centrele de sănătate publică municipale și teritoriale, anual se efectuează evaluarea și monitorizarea indicatorilor de activitate în domeniul cercetărilor de laborator microbiologice (inclusiv serologice, virusologice și parazitologice), sanitaro-igienice (sau fizico-chimice), radiochimice, monitorizarea măsurărilor radiologice, a factorilor fizici, cu stabilirea obiectivelor și direcțiilor prioritare de dezvoltare a domeniilor de laborator.

Echipamentul existent în laboratoare (termostate, autoclave, echipament ELIZA, balanțe de laborator, cromatografe, spectrofotometre de absorbție atomică etc.) este tehnic și moral uzat (circa 70% de uzură) și necesită frecvent reparații curente sau capitale. Deseori deservirea acestuia este costisitoare și puțin accesibilă prin costul exagerat al serviciilor și din motivul lipsei specialiștilor calificați în domeniu, precum și al pieței slab dezvoltate de achiziție a pieselor de schimb. Metodele de control existente nu asigură veridicitatea și calitatea înaltă a investigațiilor. Echiparea cu utilaj modern performant de laborator ar permite lărgirea spectrului (nomenclatorului) investigațiilor de determinare a compușilor chimici, creșterea gradului de veridicitate, precizia, eficiența și eficacitatea investigațiilor cu scopul realizării sarcinilor de bază ale supravegherii și protecției sănătății publice.

În conformitate cu prevederile legislației naționale, ale alinierii la legislația UE și cu recomandările organismelor internaționale (OMS, CDC), SSSSP din țară este impus să implementeze noi metode de diagnostic de laborator. La compartimentul supravegherea și diagnosticul bolilor transmisibile este necesară extinderea testărilor diverselor materiale clinice, cu scopul identificării agenților patogeni ai diferitelor boli infecțioase, deoarece astăzi există impedimente considerabile în diagnosticare și în asigurarea accesului populației, cum ar fi: hepatitele virale, HIV/SIDA, grupul de virusuri herpetice, infecțiile organelor respiratorii, infecțiile organelor urogenitale (chlamidioza, ureomicoplasmoza), invaziile parazitare, infecțiile imunodirijabile, infecțiile tractului gastrointestinal, maladiile transmise prin vectori (malaria, borrelioza Lyme, encefalita acariană, febrele Q și West-Nile etc.), alte boli infecțioase (iersinioze, campilobacterioze, listerioze, infecții cu rotavirusuri, encefalite virale etc.), inclusiv determinarea indicatorilor microbiologici de inofensivitate a apei, a produselor alimentare și a altor elemente ale mediului ambiant.

În ceea ce privește cercetările de profil sanitaro-igienic (fizico-chimic) la nivel național și cele

executate în teritorii, actualmente centrele de sănătate publică nu dispun de capacități analitice de laborator adecvate pentru obținerea rezultatului în termene restrânse (expres). Aceasta din urmă se referă la mulți indicatori, inclusiv pentru aprecierea calității și inofensivității factorilor de mediu, produselor alimentare, nealimentare și a materiilor prime, conform cerințelor și prevederilor *Regulamentului sanitar privind contaminanții din produse*, și care sunt transpuse în legislația națională prin cerințele regulamentelor Consiliului European (CE), *Regulamentului sanitar privind limitele maxime admisibile de reziduuri ale produselor de uz fitosanitar din sau de pe produse alimentare și hrană de origine vegetală și animală*, armonizate parțial cu prevederile regulamentului CE, a apei conform normelor sanitare privind utilizarea și comercializarea apelor minerale naturale, privind calitatea apei potabile. Sunt, de asemenea, limitate posibilitățile laboratorului de nivel național pentru a face față cerințelor documentelor armonizate cu directivele europene despre securitatea jucăriilor și ale regulamentului privind materialele care vin în contact cu produsele alimentare, precum și determinarea multor indici: coloranți, aditivi alimentari, substanțe organice, pesticide ș.a. Din aceste considerente, nu este posibil de a implementa standardele europene noi (EN, ISO) în practica laboratoarelor pentru realizarea sarcinilor actuale ale serviciului [6–9].

Reorganizarea rețelei de laborator a SSSSP constă în crearea la nivel regional a serviciilor de laborator în sănătate publică, prin dotarea și fortificarea laboratoarelor din CSP teritoriale, care vor fi selectate în calitate de centre regionale. Astfel, se va efectua un studiu asupra eficacității serviciilor de laborator ale CSP teritoriale, impactului reorganizării lor în regionale, precum și asupra beneficiului direct adus populației arondate centrelor regionale (deservite). În urma reorganizării laboratoarelor SSSSP, vor fi fortificate laboratoarele regionale care vor asigura un răspuns adecvat în caz de urgențe de sănătate publică și vor asigura suportul de laborator al serviciilor esențiale.

Concluzii

- Reorganizarea rețelei de laborator a SSSSP este esențială în Republica Moldova, pentru a facilita accesul populației la serviciile de laborator de calitate ale CSP, a reduce inechitățile în distribuirea și utilizarea serviciilor de sănătate.
- În urma reorganizării rețelei de laborator a SSSSP, va fi fortificată capacitatea de răspuns/diagnostic, pentru sporirea calității și performanțelor serviciilor de sănătate publică orientate spre menținerea sănătății populației prin supravegherea, prevenirea și protecția sănătății.
- Fortificarea rețelei de laborator a SSSSP va permite compararea rezultatelor cu toate laboratoarele din UE, fapt extrem de important în procesul de aderare a RM la UE.

Bibliografie

1. *Legea nr. 10-XVI din 3 februarie 2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 67, art. 183.
2. Hotărârea Guvernului nr. 886 din 6 august 2007 cu privire la aprobarea *Politicii Naționale de Sănătate*.
3. HG nr. 384 din 12.05.2010 cu privire la *Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice*.
4. *Programul de stat privind dezvoltarea și dotarea tehnico-materială a SSSSP pentru anii 2011-2016* (HG nr. 165 din 17.03.2011).
5. Pantea V., Opopol N., Bahnarel I. și alții. *Sănătatea în relație cu mediul de existență*. Chișinău, 2007, 84 p.
6. Regulamentele Consiliului European (EEC) nr. 315/93 și nr. 1881/2006 (HG nr. 520 din 22.10.2010).
7. Regulamentul CE nr. 396/2005 (HG nr. 1191 din 23.12.2010).
8. Directiva CE 777/80/CE (HG nr. 934 din 15.08.2007).
9. Directiva UE nr. 2009/48/EC privind securitatea jucăriilor și Regulamentul EU 1282/2011.

Prezentat la 20.12.2013

Octavian Grama, competitor;
e-mail: grama.octavian@gmail.com
tel. 022268883